

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.
Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

Versenygés a szomszédban.

Régi keletű az a versenygés, mely a szomszéd Barsvármegye székhelye Aranyos-Maróth és Léva városa között kifejlődött, s erős küzdelemmé növekedve a sajtó és a közélet terén szakadatlanul tovább tart, nem nagy hasznára a vármegye békéjének.

Az összetűző érdekek legvitásabb pontja az a kérdés, hogy mi történjék a vármegyei székhelyvel, megmaradjon-e az Aranyos-Maróthon továbbra is, vagy áttéessék Lévára, ebbe a virágzóan fejlődő, élénkforgalmú, gazdag és kiterjedt fensíktől övezett városba, melyből Barsvármegye gazdasági és kulturális életének gyökérszállai már évtizedek óta kiindulnak.

A székhely kérdése maiglan is függőben van, a kormány oldódik a döntéstől, mert úgy Aranyos-Maróth mint Léva jó kormányparti fészkek, melyből a csak kissé ügyes korteskedés könnyen kikülthet egy-egy liberális képviselőt. Lévának azonban ezidőszerint olyan képviselője van, a ki-be némi hajlam és bátorság lappang az önállóságra, a kitől ennél fogva kitelhetik, hogy elpártol a kormánytól, a mit már egy ízben Bánffy alatt meg is cselekedett. Ez a körülmény óvatosságra inti a kormányt, mely egyébként Aranyos-Maróthtal

is fenn akarja tartani az atyafiságos viszonyt, mert tudvalevő dolog, hogy Maróth követét régi hűségnek a szállai fűzik a Tiszák dinasztiajához.

A döntés halogatásával a kormány bölcsen segített magán; az ügy aludt, a a kormánynak legalább egyideig békéje volt, de azért a versenygés a két város között nem szünetelt. Léva ugyanis úgy gondolkodott, hogy ha már nem lehet olyan rövidesen megyei székhelylyé, váljék legalább az állami intézmények központjává, s miután a pénzügyigazgatóságot már úgy is bírta, szemét a maróthi törvényszékre vetette, melynek áthelyezését szívósan kérte, sürgette. Léva mozgalmára Aranyos-Maróth a viszonság elvével fogva azzal válaszolt, hogy még a pénzügyigazgatóságot is magának kezdte követelni.

Az ügy kérvény alakjában eljutott a képviselőházhoz is, a hol a két város képviselője nem éppen barátságos eszmecserét váltott arról, hogy kinek részén van az igazság. Mind a kettőnek különben ez volt a szűzbeszéde. Néhány nap mulva lévai küldöttség járt a kormánynál, kérve, hogy a pénzügyigazgatóság Léván hagyassék. A miniszterelnök hivatkozva elődjének intézkedésére kijelentette, hogy a pénzügyigazgatóság áthelyezése már causa

finita, minthogy abban már a Széll-kormány végérvényesen döntött, a mely döntés egyébként a törvényen sarkallik.

Aranyos-Maróth ilykép legalább ebben a kérdésben győzött, s reménye lehet, hogy a székhely kérdésében is győzni fog, mert ha a kormány az volna a szándéka, hogy a székhelyt Lévára tegye át, nem bolygatná most a pénzügyigazgatóságot, s nem húzná-halasztaná a döntést a törvényszék ügyében.

Minket ez az ügy kulturális és különleges helyi szempontból érdekel. Aranyos-Maróth egy nagy tót vidéknek a központja, értelmiségével parányi magyar sziget az észak-keleti tótság tengerének közepette, míg Léva magyar vidéken fekszik, erősen határolt magyar körzetben, s lakosságának túlnyomó része is magyar.

Ha most már igaz az, hogy az állami intézmények révén mindenütt terjed a magyarosodás, ha kiváló nemzeti érdek az, hogy az idegen nyelvtérletkeg kebelében magyar központok keletkezzenek, melyekből sikeresen lehet terjeszteni a magyar nyelv ismeretét és a magyar nemzeti szellem gondolatait és érzéseit, ha áll az, hogy a magyar kultúra munkásainak ilyen központok körül kell tömörülniök, mert csak így fejthetnek ki biztosan irányított, céltudatos és lankadatlan tevé-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Programm.

— Irta Simplex. —

Ha az országot részleges avagy teljes napfogyatkozás — ugyan hol is jár az eszem — miniszterválság lepi meg, és az eihomályosult napokat vadonat új fényküllök övezte új ragyogó napok váltják fel, az ádáz irigység legott feléjük röpi kérdő nyilait: „Mi a programmotok?”

És hull az áldás. Egy nemzedék-öltő időn át volt benne részünk bőven. Ha mindazon zöld remény, melyet alkotmányos életünk négy évtizedén át, a jövő, menő államférfiak programjai tenyésztettek és az sokat ígérőleg felénk sarjadzott, valahogy mind megaszalódott volna, ma nem szenvednénk takarmányhiányban és jó Tallián Béla gondteljes homlokráncai megapadnának.

Hát még az a tömérdek képviselőjelölt programja! 11 általános választás; négyszáz-tizenhárom választókerület! Átlag mindegyikben két jelölt. Édes jó Istenem! Kilencezer nyolcvanhat program! Nem boldog a magyar?

Hát már most államtitkár, Főispán, Alispán, Főszolgabíró, Körjegyző változás, ezzel mind

programm jár. Tankerületi főigazgatók, tanfelügyelők, államvasuti igazgatók, gazdasági előadók jönnek-mennek, mindegyikének hóna alatt ott az új program. És ez úgy megy a közélet minden szakvonalain. Programm és program; alig elhangzott az egyik, már jó a másik és a publikum feje gözölög a sok program hallgatásától, szemek káprázik az olvasásuktól és kinjában a nagy közönség is programokon töri a fejét, kinek milyen macska-muzsikát adjon vagy milyen fáklászenével és ünneppéggel fogadja a másikat.

A programjárvány uralkodik most, ez szoritotta ki még az influenzát is. A program-bacillus elfoglalta a tért, és tenyészik folyton, szaporán, ellenállhatatlanul.

A program mikróbák leginkább az unatkozó, foglalkozást kerülő, multság hajhászó, agyvelők gelatin telepein tenyésznek kiváló előszeretettel. Ugyanis már maga a programgyártás, — jóllehet a beavatottak előtt meglehetősen üres foglalkozásszámba megy, — bizonyos mozgékony-ság látszatával bár, az ártatlanul szemlélődő naivitás bizonyos tevékenységet lát benne és különösen azok, a kik gyártják, azt hiszik: hogy nagy munkát végezének.

Ma a programon fordul meg minden. Legyen az hangzatos, nagyot mondó, sallangos és

cifra és jól van minden. Mikor azután beváltására kerül a sor, ki törődnek azzal, hogy be nem vált, a közönség ásitozik, boszankodik, unatkozik, csalódik. Az az ő dolga. Csak a reklám öreg dobja puffogjon nagyot, a gyorsan utazó, gyorsan élő nagyközönség már is újabb programokon töri a fejét, ki búsul rajta, hogy a régi nem ütött be. Legfeljebb egy pár firkász, a ki minden kákán csomót keres és utánna néhány atribilozus habítussal bíró kritikusk.

Mi, a nagy világ, vigan gyártjuk a program-mokat. Haladunk!

Azelőtt, ha jó ismerősünknek névnapja volt, felcihelődött egész háznépünk; atyusék ünneplő attilát húztak, anyjokom elővette a pillangós debreceni főkötőt, a lányok egy pár órát vasaltak, tűztek, fűztek, ifja véne kicsipte magát és mulattak kivilágos kivirradtig, minden előzetes program nélkül.

A programra csak a korhelylevesnél került a sor, a mikor a taroktól, meg ferbli-asztaltól beszállinkozó öregeink rágyujtottak, hogy hát:

„Nem, nem, nem,
Nem nem nem
Nem megyünk mi innen el
Mig a házi gazda minket
Furkós bottal ki nem ver.”

kenységet, akkor azt kell kívánnunk, hogy Aranyos-Maróth legyen továbbá is a vármegye székhelye és minden állami intézmény itt pontosuljon össze.

Barsvármegye felső részében a magyar közművelődésre nézve nagy csapás lenne az, ha a külömben jelentéktelen, gazdaságilag és műveltségileg egyaránt fejletlen Aranyos-Maróthról a vármegyei székhely máshová tétetnék át és az állami intézmények számára is más központ jelöltetnék ki. Sőt Nyitravármegye magyarosodási viszonyaira is egy ilyen intézkedés kedvezőtlen hatást gyakorolna, mert a határszéleken vármegyénk úgy a közoktatási téren, mint a közművelődés szolgálatában a magyarosodás szempontjából nehéz és nagy részben sikertelen munkát végezne, ha ennek a határszéli területnek közelében nem lenne egy erős központ, mely a több irányból eredő kulturtevékenység eredményeit felveszi, befogadja, őrzi és hatáskörében tovább fejleszti.

Helyi szempontból, Nyitra város érdekeinek szempontjából is csak azt kell óhajtanunk, hogy Aranyos-Maróth legyen ezentúl is Barsvármegye székhelye és az állami intézmények is ott pontosítottassanak össze, mert az esetben a kis város gazdasági fejlődése el nem maradhat ipara és kereskedelme nem állapodhatik meg azon a fokon, melyen most van, hanem gyors lépésekkel kell előre haladnia a városi élet igényeinek teljesebben megfelelő emelkedés felé.

De tudjuk, hogy Aranyos-Maróth iparának és kereskedelmének egyik tápláló forrása eddigelé is Nyitra város volt, innét kapta Maróth a szakképzett munkaerőt és az árucikkek egy részét, innét vette az eszközöket az anyagi élet magasabb rendű szükségleteinek kielégítésére. Az az ipari és kereskedelmi összeköttetés mely a két város között létezik, határozott előnyére és hasznára vált Nyitrának, lendületet adott itt ezen közgazdasági ágak

gyarapodásának. Ha Aranyos-Maróth feljebb fog emelkedni a gazdasági fejlődés fokain, ha megnövedik és kitágul a fogyasztási köre, annál előnyösebb és hasznosabb lesz Nyitrára nézve az említett gazdasági összeköttetés. Egy gyors fejlődésnek indult városban biztos piaccal birni, felér egy kincses bányával.

Felhozták ugyan a barsmegyei igénytelen székhely ellen, hogy nincsenek kulturintézetei, nincs társadalmi, nincs eléggé vagyonos vidéke, műveltebb polgársága. Rideg okoskodás szerint ezek a hiányok éppen elegendő okot szolgáltatnak arra, hogy a fejletlen kis helyet azoktól a közintézményektől is megfosszák, melyek eddig székeltek benne, de méltányos és humanus felfogás szerint úgy kell érvelni, hogy a mi most még hiányzik a vármegyei központ kulturális és gazdasági állapotainak teljességéből, azt vállvetett munkával meg kell teremteni.

A fejlődés törvénye éppen az elmaradott helyek számára követel új alkotásokat, hogy azok is beállhassanak a polgárosodott élet sodrába.

—y.

A nyitrai ingyen-tej. Nyitravármegye főorvosa dr. Thuróczy Károly most adta ki a nyitrai ingyen-tej első évi működéséről szóló kimerítő jelentését.

A humanus intézmény célja a szegény sorsu gyermekek testi fejlődését jó minőségű tejtáplálék nyújtásával elősegíteni, továbbá a jótétetményt élvező gyermekek szüleit megoktatni és serkenteni azokra az intézkedésekre, melyeket a gyermekek gondos és celszerű ápolása igényel.

Nyitrán ezt az intézményt báró Edelsheim-Gyulai Lipót nagybirtokos a vármegyei főorvossal karöltve kezdeményezte, a nemes báró áldozatkészsége és a közönség támogatása pedig lehetővé tette azt, hogy az ingyen-tej úgy szólván hétről-kétre nagyobbodó arányokban fejthette ki működését. Az első tejkiosztás 1903. július hó 15. én történt, akkor 7 gyermek részesült az intézmény jótétetményében, egy hónap múlva már 70 gyermek élvezte azt, 1904. július végén pedig már 416 volt a kis fogyasztók száma.

Mint ahogy a csecsemőgyermekek táplálásánál

gondot kell fordítani arra, hogy a nyújtott tej minősége a táplalandó gyermek szervezetének megfelelő legyen, ennélfogva az intézmény a tejet higitásokban állította elő, s az egy éven aluli gyermekek ilyen higitott, míg az egy éves kort megközelítő s azt túlhaladott gyermekek higitatlan tejet kaptak.

Annak igazolására, hogy az egészséges tejtáplálék mennyire mozdítja elő a gyermekek testi fejlődését, havonként pontos testsúly-mérések eszközöltettek, melyeknek eredményeképp átlag havi 337 gram súlyszaporodást lehetett megállapítani. A gyermekhalandóság csökkentésére is üdvösen hatott ki az intézmény, a mennyiben egy év alatt a 416 gyermek közül, kik ingyen-tejet élveztek meghalt 10, a mely arány szerint 1000 gyermek közül meghalt volna 24. Minthogy pedig Magyarországon az öt éves életkoron alul levő gyermekeknek a halálozási arányszám 34.0‰ tagadhatatlan, hogy az intézmény a gyermek halandóság arányát jelentékenyen javította.

Legnagyobb előnyét azonban és egyúttal fontos szociális jelentőségét az ingyen-tejnek abban látjuk, hogy a legszegényebb néposztály gyermekeit táplálta, felkeresve és enyhítve a nyomort ott, a hol az állandóan tanyázni szokott. Nem szorul bizonyításra, hogy minden olyan szociális tevékenység, melynek az a célja és nemes rendeltetése, hogy vele a szegény sorsu néposztályok anyagi helyzetén könnyítsünk, egy-egy olajcsepp annak a társadalmi forrongásnak a lecsendesítésére, melyet az inség, a nélkülözés, a mostoha sors szült, az elégedetlenség pedig táplál és éleszt.

A tejadományokban részesült gyermekek szülői, között foglalkozásra nézve volt 109 kis iparos, 83 cseléd, 194 napszámos, 30 alkalmazott. Ezek a számok egyrészt arról tanuskodnak, hogy az ingyen-tej rendeltetészerűen végezte működését, másfelől pedig világosságot derítenek a Nyitrán uralkodó életviszonyok sanyarúságára. A hol egy ilyen segélyezésből 109 kisiparos kér részt, ott már valóban nyomasztónak kell lennie a szükségnek. Őszintén fájjaljuk kisiparosainknak ezt a nagy mérvű elszegényedését, de örülünk annak, hogy az ingyen-tej intézményének gondozói olyan jelentékeny részben irányozták figyelmüket a kisiparos osztályra. Már ebből az egy szempontból is megérdemli ez a kiváló intézmény a jobb sorsban élő közönség lelkes, hathatós támogatását.

De szüksége is van az intézménynek erre a támogatásra, mert bár Engel József nyitrai gabonakereskedő bőkezűségéből már saját hajlékában végezheti áldásos működését, penztára mégis, a tejadományokat igénybe vevők nagy száma miatt,

Hat bizony ennek a programnak is az volt a sorsa, a mi valamennyinek, hogy be nem teljesedett.

Ma ez már másképpen van.

A program előre készül. Két oldalról is.

A vendégek előzetesen összegyűlnek a vidék hangadó családjánál egy „fáj o klok“ theához és megállapítják a programot. Mindenekelőtt megbizatik a társaság valamely — többnyire fiatalabb — férfi tagja, a ki a vidéken gyakrabban megfordul, — a szolgabíró, orvos, állatorvos — tudja meg, mikor tartják Mélykutyéknál a névnapot és valjon ebédhez vagy este látják — szívesen — a gratulánsokat. Ha ez meg van, egy más thea delután megállapítatik a megszállás programja.

1. Gyülekezés a Dorogmándhoz — Mély-

kuthiak lakhelye — legközelebb eső Csértón, Szélnayéknál, ott lesz az obligát 10 órai és csokrok kötése.

2. Innen öt-öt pernyi időközökben indulás, nehogy a dolognak összebeszélés látszata legyen. Legelőbb is Mélykuthiak sógora: Tippegy Zoltán indul nevével, a bogárszemű Boriskával. Ezek rokonok, nem indecens, ha legelőbb érkeznek.

Azután következik a nyugalmazott őrnagy: Pattantyús bácsi fiatal nevével, a volt operette soubrettel: Nárfay Arabellával. Ezt szívesen veszik, mert delután énekelni fog.

Ezeket követik Keczmelgiék, a tisztartóék két fiával. Utánuk majd a Czvekker fiúk hajtatnak a hóbortos Swammellel, a ki praxi Keczmelgiéknél. Majd pedig ezek mögött jól fog festeni Szeredayné két bájos lányával: Edittel és

Zórizal. Már akkor lesz, aki fogadja: a Czvekker fiúk és Schwammel, meg a két tisztartó fiú.

S végül jő a jószágkormányzó: Terpeszné őnagysága a Főszolgabírónéval: Boggraynéval, zárt üveges hintóban; négyesen.

Férjeik nyomban utánuk könnyebb félfödelesen.

Ez a program. A főcél: a négyes fogat megbámulása és Terpeszné, valamint Boggrayné toalettjeinek általános megcsodálása.

Három négy nappal a névnap előtt lóhalálában benyargalja az érdekletteket Babaffy az állatorvos, vészjtósló arccal ujságolva, hogy Mélykuthyak a vendégeket csak este fogadják, mert unokabátyjuk az államtitkár a főispánt meglátogatandó a megye székvárosában, csupán delután érkezik, már pedig nem illő, hogy ily magas ro-

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMES IZŰ TERMÉSZETES HASHAJTÓSZER.

gyengén áll, sőt közel van már a kimerüléshez. E miatt a 4 évnél idősebb gyermekeket már néhány hónap előtt ki kellett zárni az intézmény jótéteményéből.

A közönség megújuló és kitartó áldozatkész-sége gátat vethet az üdvös intézmény hanyatlásának, életképességét növelheti, erejét gyarapíthatja. Tudjuk, hogy a jótékonyágnak is van hatása, de az ingyentej jelentéséből arról győződünk meg, hogy a leleményes emberbaráti szeretet tud módot a jótékonyág hatásainak tágitására. O.

Népiskoláink költségvetéséről.

(M—k) Nem érdemelne meg ez az agyonnyomort szegény nép, hogy a jegyző még a 10sz törvény ellenében is megvédje vallásának érdekét? Elismerés illeti tehát Berzeviczy Ministert, midőn dr. Csernoch János által jul. 30-án felhozott sérelmeinkre válaszul az 1868. évi 38. te. 25. §-ra vonatkozó miniszter-elődjé fenti értelmezését mint absurdumot sutba dobván, mondja: „ami ezen §. alkalmazását illeti, mielőtt még t. képviselő társaim ebben az ügyben felszólaltak volna, én az igen tisztelt belügyminiszter ural is értekezvén teljesen tisztában voltam s vagyok avval, hogy ennek a szakasznak olyan értelmezést adni, mint hogy az 1868. törvény értelmében felekezeti jelldggel a község részéről fentartott iskoláknak petrifikáltatniok kellene abban az állapotban, a melyben azokat az 1868-ki törvény találta, és hogy községi erővel fejleszthetők nem volnának, ilyen értelmet adni — mondottam — ennek a szakasznak adni nem lehet. Megnyugtatom tehát a képviselő urat, hogy minden egyes esetben úgy fogom én ezt a szakasz a t. belügyminiszter ural egyetértőleg alkalmazni, mint a hogy azt a törvényhozás intenciója, a melyet Csernoch t. képviselő ur is helyesen fejtegetett — magával hozza.“

Itt a községi költségeloirányzatok ideje, a papságon áll — kik a községi képviselőtestületek tagjai, hogy a kath. iskolák fentartásának eddigi módzata mellett állást foglaljanak, azok szükségleteit a községek eloirányzatába fölvetessék, és ha egyes új földbirtokosok vagy uradalmak még honossággal sem bíró nagy részt idegen ajkú képviselői ezt mint felekezetit nem idetartozónak mondanak ki, hiveiket, hogy a községi költségen fentartott és a népoktatási törvény 25. §-a értelmében továbbra is felekezetieknek elismert iskolák költségeihez minden községi lakos és birto-kos köteles hozzájárulni, hogy fölvilágosítsák is

az iskolai költségvetést esetleg hiveik szavazatával biztosítsák.

Sajnos, megtörtént akárhányszor az is, hogy autonomikus szervezettel bíró kitékzségeink előjáróitól, hogy hiveiket iskolai célokra az államadó kulcsa szerint megadóztathassák, az erről szóló kimutatást megtagadták, az azok behajtása iránti megkeresésüket, felekezetiség ürügye alatt mereven visszautasították, holott ezt megtenni, több miniszteri rendeletnél fogva a községi s járási közegek kötelesek.

Igy bántak velünk ezek a közegek a multban, és tisztelet a kivételeknek — bántak velünk sok helyütt a jelenben is.

De időszerű itt a mostani Miniszternek egy más, ép szegény vármegyékre vonatkozó rendeletéről is tudomást venni iskoláink vezetőinek. Tisztelet a trencsémegyei tanfelügyelőnek, hogy ó mindenütt mintaiskolát akar látni, ezt szeretnők elérni mi is, de midőn felvidékünk iskoláit látogatja, vagy azok érdekében tárgyal, nem indítják meg annak a megtestesült nyomornak foszlányokba burkolt kiaszott alakjai? Én kifejtett túlbuzgóságát s e miniszterhez minduntalan intézett feljelentéseit embertelenségnek tartom, és az általános népkultúra szempontjából inkább az apró-cseprő kis szegény községek és irtványokat látnám el állami iskolákkal, mint már is jó iskolákkal rendelkező s áldottabb vidéken álló vagyonosabb járási gócpontokat.

Hogy a jelenlegi Miniszter is ilyen humanusan gondolkozik, s közegeivel népünk művelődését csakis a lehetőség határai közt kívánja terjeszteni, eklatans bizonyosága a trencsényi kir. tanfelügyelőhöz intézett következő rendelete:

A nyitrai r. k. püspök ur folyó évi szept. hó 15-től 2264. sz. a. kelt megkeresése, mellékletei, valamint a tanfelügyelőségnek 1944/903. sz. a. kelt jelentéséhez csatolt kimutatása szerint Trencsén vármegye területén mintegy 55 r. k. felekezeti iskola távolról sem felel meg a törvény kívánalmainak. Ezen iskolák túlnyomó részénél a magyar nyelvet vagy épen nem, vagy csak fogyatékosan beszélő parasztemberek vagy iparosok végzik 80—100 kor. díj mellett, nagyobbára a saját házuknál, a tanítóit teendőket. A 150—500 lelket számláló és kirívóan szegény községek lakói, kik kora tavasztól késő őszig a messzi alföldön vagy a szomszédos Morvaország vagy Sileziában keresik a mindennapi kenyerüket és e mellett 115—140% községi pótdadót fizetnek, iskoláikat a saját erejükön törvényes karba hozni képtelenek.

Ennélfogva hivatkozással folyó év okt. hó

6-án 3744. sz. a. kelt jelentésére fölhivom a tanfelügyelőséget, hogy ezen iskolák ügyét tegye tüzetes tanulmánya tárgyává, s rendbe hozataluk érdekében az illető községekkel, lehetőleg közvetlen érintkezés útján a tárgyalásokat kezdje meg.

Oly nagyobb községekben a hol a tankötelesek magasabb száma is indokoltta teszi, törekedjék önálló iskola szervezésére, a kisebb s egymáshoz közel fekvő községeket pedig birja rá, hogy iskolailag egyesüljenek. A mennyiben pedig az iskolai egyesülés nehézségekbe ütköznék, terjessze ki figyelmét a vándortanítói intézmény behozatalára.

Tekintettel a községek szegénységére az iskolaházak építésénél magasabb igényeket nem támasztok; kivételesen, megelégszem szerényebb tantermekkel s tanítói lakásokkal, sőt átmenetileg bérházakkal is.

A tanerőket illetőleg elengedhetlen feltétell kötöm ki a magyar nyelv teljes tudását. Okleveles tanítók híján megengedem, hogy ideiglenesen okleveles óvónők is alkalmaztassanak. Nem emelek kifogást képezde végzett ifjak alkalmaztatása ellen sem, de kikötöm, hogy záros idő alatt az oklevelet megszerezni tartoznak.

Az iskolailag egyesített községekben tekintettel a téli zord időkben való nehéz közlekedésre, mely a tankötelesek egészségét veszélyeztetné, megengedem, hogy a helyi iskolai hatóságok a nyári nagy szünidőt a téli hónapokra helyezzek át, miről azonban a tanfelügyelőséget értesíteni tartoznak.

Végül, *figyelemmel kivételes helyzetre, hajlandó vagyok a törvényhozás által rendelkezésemre bocsátott fedezet keretében az alkalmazandó s megfelelő képesítésű tanítók fizetésének kiegészítésére a szokottnál magasabb államsegélyt engedélyezni.*

Eljárása eredményéről esetről esetre tegyen a tanfelügyelőség hozzám jelentést. A hivatalos másolat hitelűl. Grabotsay József igazgató.

A miniszter elismeri trencsénvármegye kivételes helyzetét, elismeri mostoha égalja s gazdasági viszonyait — ne legyünk mi követelőbbek nálánál, — hiszen, ha e szegény nép buzgó lelki vezetői fölzsólitására még a folyó inséges évben is képes volt gyermekeinek alapjából, és a törvény összes kívánalmainak megfelelő új iskolákat építeni, nem is anya, de csekély lélekszámú fióközségekben, mint: Gyurcsina, Jaszeno, Nagy-Cserna, Poluszic, Lúky, Kassza-Rovne, Visnyó, — Krivoklát, Precsin — ez oly áldozat tőle, melynél nagyobbat még a gazdag nagy Alföld vármegyei sem tudnak felmutatni.

kont egy végigpusztított névnapi ebéd romjain, és kimerülve a tósztok özönétől fogadják; diskrété kinyilatkoztatatták azt az óhajukat, hogy kedves ismerőseik szintén csak délután állítsanak be, de lehetőleg az államtitkár érkezése előtt, a ki Csikvárról délután 5 órakerkezik és nincs kizárva, hogy a főispánt is magával hozza, lévén igen közel az országgyűlés berekesztése.

Intő tűzként terjedt el az érdekelt körökben a hír s Boggray főszolgabíróéknak, kik a programgyártásban elsőrangú accordot — pardon — recordot értek el, meggyűlt a gondja igazán.

Halomra dőlt a szépen kidolgozott program. De hát az államtitkár és esetleg főispán. Itt nincs apelláta, vélte Terpesz jószágkormányzó ur is, a kinek gyöngye oldalát a kir. tanácsosi cím képezé.

A program főbb vonásokban megmaradt, csak annyiban szenvedett változást, hogy Székaknayéknál nem 10 órára, hanem löncs-höz fog-nak megjelenni. Ezeket nem lehet kiboecátani, átkozott jó konyhát tartanak, volt Schwammel véleménye.

Terpesznét és Boggraynét lehangolta kissé a dolog, mert hát hiába, a főfigyelem most már az államtitkár és főispán felé fog fordulni. De némi kis ideig tartó titkos értekezés után, remé-

nyeik dagadó vitorláival néztek a közelgő nagy nap elé.

Mélykutiaknál is felfordulást idézett elő az államtitkár bácsi bizalmas értesítése. Nem annyira ő miatta, mint a főispán miatt. Az államtitkár a jovialis kedélyesség maga, egészen otthonosan viselte magát a vidéken, ott hagyta Budapestén a nagy urat, s ide lenn csak a kedves rokon és jó pajtás volt. Nem úgy a főispán. Az megfordítva, otthon volt kedélyes józú, háziúr, családapa és jó barát. De ha másutt megjelent, felölté a koturnust s maga volt a megtestesült ceremónia.

Dorogmádon sem maradt titok, hogy mily vendégeket várnak Mélykúthyek. Az egész falu forrott. A plébános vészjósló gondolatokba merülve sétálgatott méhese körül, szedegetve tósztojához a flosculusokat. A kántor teljes titokban órahosszat bögetté késő estig az ifjuság daloskörtét a szerenádhoz készülve, és a falu pennája, Majkos jegyző ur, a fáklyásmenetnél tartandó szónoklathoz készülve válogatott gorombaságokkal gyakorolta erőpróbaít az ügyes-bajos pagrásokon. Ugray a segédjegyző csikós-öltözetet varratott, a melyben a banderium élén fogadja a község határában a főispánt.

Minden lányosházban mosás, vasalás, a ki-

vonuló fehér szüzek fáklyáit készítve és a kertekben egész vandal pusztítás a virágok között.

A fogadtatás programját a főtisztelendő plébános elnöklete alatt egy husztagú bizottság dolgozta ki a legkisebb részletekig.

Ime program! E nélkül nem lehet semmi. A nagy nap megvirradt. Sürgés-forgás Dorogmádon kora hajnál óta. Svarák, az ácsmester még a mult este állította fel a diadalkaput, és a plébános ur kora reggel már ott nézte, mint szögelik a fenyő koszorukat és zászlókat.

Délután 2 óraker minden készen volt; a szerepek kiosztva. A plébános ur Majkos jegyzővel és Nyirák kántorral végig járták a harcteret és megelégedve vonultak vissza, ki ünnepire öltözni, ki a beszédjét átnézni, ki pedig a reá bizott csapatnak megadni az utolsó utbaigazításokat.

Három és négy óra között programmszerűleg berobogtak a Terpesz-Boggray parancsnokság alatti fogatok.

A banderium már négy óraker vonult ki a szőlőhegy felé a vicinális út határára. A tüzöltőség dél óta fülsiketítő trombitálással gyülekezett és állott sorfalat. A főszolgabíró hintaja Dorogmánd összes intelligenciájával szintén elindult a határ felé.

Levelezés.

Tekintetes Szerkesztő úr!

A nyitrai ingyentej második évi működésének kezdetén azt a jelentőségteljes és az intézmény allandóságának biztosítására alkalmas eseményt tudhatjuk, hogy az intézmény működésének színhelyét, az Engel József páratlan áldozatkészségével emelt és az intézménynek adományozott fűrdőutcai házába áthelyezte.

Az új helyiségeket vármegyénk főispánja és annak minden emberbaráti intézmény iránt lelkesen érdeklődő neje, a ker. nőegylet választmányának néhány tagja kíséretében, a bőkezű adományozó kalauzolás mellett e hó 18-án megtekintették és úgy az építkezés kivitele, valamint az ingyentej kezelése körül tapasztalt rend és tisztaság fölött nagy meglepedésüknek adtak kifejezést.

Nagy örömmel vettünk továbbá tudomást arról, hogy Árpássy Imre az intézmény fennállásának biztosítására 200 kor. évi hozzájárulást ajánlott fel.

Ezenkívül az évi jelentésben foglalt kérést meghallgatták és az ingyentej adományaikkal felkeresték: Baró Edelsheim Gyulai Lipótné Ny. Szent-János 200 kor. Baró Edelsheim Gyulai Lipót Ny.-Szent-János 100 kor. Kondor István püspöki titkár Nyitra 10 kor. Török Gyula Galgóc 10 kor. Pfeiffer Antalné Saágh 50 kor. Gr. Bathyány Vilmos kanonok Nyitra 20 kor. Bobok József apátkanonok Nyitra 20 kor. Tombor Kornél Nyitra 20 kor. Pekar Vilmosné Nyitra 20 kor. Kopcsányi Irma Nyitra 2 kor. Miklóssy Arthurné Nyitra 2 kor. — A családban előfordult születés öröme Szeghő Lipót Nyitra 10 kor. és a mindannyiunk részvételtől kísért Csillaghy Mariska elhunyt alkalmából koszorú megváltás címén: Árpássy Imre Nyitra 20 kor. — végül a nyitrai ker. nőegylettől lakbír megterítésként 80 kor. A befolyt adományok összege 754 kor.

Szolgáljon ezen nemes emberbarátok áldozatkészsége sokaknak buzdításul arra, hogy minél dúsabb adományaikat juttassák ezen intézménynek, hogy az kitűzött feladatát — melyet az élelmi szerek drágasága és a küszöbön levő tél zordsága szükségszerűvé tesznek — minél tökéletesebb módon megoldhassa.

A kegyes adományokat az intézmény vezetője: Dr. Thuróczy Károly köszönettel veszi át. Kelt Nyitrán, 1904. okt. 20.

Kiváló tisztelettel Dr. Thuróczy Károly.

A hölgyek Mélykuthyék parkjának bejáratánál foglaltak helyet. És Debrőy postamester, nyugalmazott kapitány a mozsaraknál foglalt állást, vezénylendő az üdvölvéseket.

Szóval Mélykuthy Alajos névnapja eseménye növekedett.

A hintókon kivonult értelmiség alig hogy leszállt fogatáról, Csikvár felől a vicinális uton porfelleg kerekedett, mindinkább közeledve a Dorogmándi szőlődombhoz. Csakhamar egy vágató megyei huszár alakja bontakozott ki a gomolygó porfellegből s az elősiető főszolgabíró ur előtt megállítva az agyonhajszolt párát, egy nagy pecsétes levelet nyújtott át.

A főszolgabíró ideges siettséggel tépte fel a borítékot s a kibontott irat átolvasásánál vészjósló halványság borította el homlokát, azon alól a jól táplált arc és toka nem engedett ünnepi pirjából.

Szóltanul a plebánosnak nyújtja az iratot, a ki bámész szemekkel betüzi e sorokat:

Kedves Lencim!

„Mélykuthy államtitkárt a miniszter sürgősen Budapestre telegrafálta. A Dorogmándy kirándulás elmarad. A Főispán legjobban örül neki. Ha lehet estefelé harmadmagammal compareálok Lojzikekhoz. Servus. Hived Luzi“.

A közönséges halandók tájékoztatására megjegyeztetik, hogy Lenczi a Főszolgabíró és Luzi pedig a Főispán titkárjának a keresztneve.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hírek. Fülöpp László koloni plebános és Baross Károly rajeczi plebános-tiszteletbeli espereseknek nevezettek ki. Üdvözljük.

Személyi hírek. Pusztakéri br. Forster Gyula dr. miniszteri tanácsos f. hó 16-án érkezett meg családjá körébe Korosra a franciaországi Biarritzból. A község ünnepélyesen fogadta. — Soóky Kamill zsámbokréthi főbíró szintén hazaérkezett amerikai utjáról. Zsámbokréthen barátaival lelkesen üdvözölték.

Kinevezés. A nagytapolcsányi betétszerkesztőséghez az igazságügyminiszter a távozó Dudinszky Miklós helyébe Halaktovich Jenő dr., újvidéki kir. törvényszéki albirót nevezte ki.

Eljegyzés. Kovács Sándor trencsényi 15. honvéd-gyalogezredbeli hadnagy eljegyezte Cselkó Béla kiszuca-ujhelyi földbirtokos leányát, Olgát. — Ifj. Matulay Ferenc, rajeci kántortanító eljegyezte Nyáry Irma kisasszonyt Nagybossányból.

Hymen. Farkas Ferenc nyitrai honvéd-főhadnagy f. hó 22-én vezeti oltárhoz Nagy-Cétyben Holényi Ferenc hercegprímási uradalmi intéző leányát, Jolánt. — Dr. Tészelszky Antal, illavai szolgabíró október 15-én tartotta meg esküvőjét Hajdu Géza, trencsényi kir. törvényszéki elnök leányával Gabikával. Násznagyok voltak Hajdu László min. osztálytanácsos és Honza János máv. ellenőr. Az esketést, alkalmi szt. beszéd kíséretében Tészelszky József dr. nagy-bitsei esperes lelkész végezte.

A Nyitramegyei Ellenzék t. tagjait kérjük, hogy okt. 26-án este 6 órakor a Korona szálló 10. számú szobájában értekezletre megjelenni sziveskedjenek. Az értekezleten megjelenhetnek olyan ellenzékiek is, akik nem tagjai a megyei bizottmánynak.

Megegyei közgyűlés. Nyitra vármegyei tvhatósági bizottsága, jövő Csütörtökön, okt. 27-én tartja rendes őszi közgyűlését. — Előző napon az állandó választmány tart ülést.

Fényes esküvő. F. hó 17-én a helybeli irgalmas nővérek templomában d. e. 10 órakor esküvőt örök hűséget Dr. Jambrikovics István László M. Á. V. üzletvezetőségi tisztviselő Endrődy Helénnek, széplaki és endrődi Endrődy Gyula, nyug. főgymn. rajztanár kedves leányának. Az esketési szertartást az öröm apa ifjúkori barátja,

Volt nagy kavarodás. A banderiumot visszafordították és a kocsi hosszú sora élén ott poroszkált a vármegye huszárja. De a Czvekker fiúk és Schwammel indítványára nem vontatták a heccet, megtiltva mindannyinak, hogy hirt viygenek a levről.

A mint a menet lekanyarult a dombon a falu felé, megszólaltak Debrőy mozsarai és a diadalkapunál elhelyezett egyházi zenekar réztrombitáin megharsant a „Klapka“ induló. A bámész-kodó nép találgatta, melyik az államtitkár, melyik a Főispán, ki ki arra fogta, a kit nem ismert. Csak az fúrta a fejüket, hogy miért maradt el Tengős Bálint bíró úr szónoklata, mert a menetet meg sem állott a diadalkapunál, alatta sem vonult el, hanem mellette, a cigánysoron kanyarodott be a Mélykuthy porta felé.

Még a hölgyeket is megtréfálták, magasra emelt csokrokkal vártak a diszvendégeket, a kik helyett ott terpezkedett a hintóban Schwammel a két Czvekker fiúval.

Végre is kibékültek a sorssal. Mélykuthyak szíves vendéglátása elfeledteté az illustris vendégeket. Volt jókedv, tósztok egész útegei és tartott kivilágos kivirradtig, csak Terpeszné ő Nagysága és Boggray főszolgabíróné sokat jelentő pillantással cseréltek megjegyzést:

„Ugy-e kár volt belefussolni a mi programunkba. Nemde Bertus?“

„Meghiszem azt! Ahoz csak mi tudunk“.

Rappensberger Vilmos, kegyesrendi áldozár magyarovári gymn. igazgató végezte. Zavartalan boldogság kísérje frigyüket!

Dr. Dudek János, kisszeminariumi rector és felsőleányiskolai igazgató a budapesti orsz. kath. nagygyűlésen ma, okt. 22-én beszédet tartott a katolikus iskolákról. Dr. Dudek barátunk széles szakismerete és lebilincselő előadási módra, habár még az eredményt nem tudjuk, biztosítékot nyújt arról, hogy csak becsületére és dicsőségére válik egyházmegyéjének. Nyitrai egyházmegye már ismételtén részesült azon megtiszteltetésben, hogy szakosztályokba előadókat választottak papjaiból, de a plenumban szónokolni dr. Dudek Jánosnak jutott az első szerencse.

Halálozás. Mack József, szolg. kiv. cs. és kir. vértesszázados, Mack Jenő, trencsényi rendőrkapitánynak az édes atyja, október 13-án meghalt Budapesten.

Ronchetti József polgártársunkat mint mély részvétellel értesülünk, zabori villájában agyszélhűdés érte mult szerdán. A súlyos beteg azóta nem is nyerte vissza eszméletét, habár neje és orvosa mindent elkövetnek megmentésére. Ronchetti József barátunk nemcsak a vármegyében, de szakkörökben az egész országban ismeretes, s jó szívével annyi sok embert kötelezett le magának a nyitrai szegényebb sorsú nép között, hogy súlyos baját a legmélyebb részvétellel kísérik.

Egy elfeledett szobor. Egy nyitrai kath. ügyvéd 5 kor., egy nyitrai kath. ügyvédjelölt 5 koronát, Rasskó Timót ur gyermekei pedig 4 koronát adományoztak e célra. Lapunk előző számában hozott kimutatás szerint volt 254 (kétszázötvennégy) korona, (ott hibásan 252-nek szedve). Ehez hozzáadva a most érkezett 14 kor. főösszeg 268 kor., mely a nyitrai Népbankban van „Egy elfeledett szobor“ jelmondat alatt letéve.

Sajtópörök. Verő Zsiga és Szegő Zsigmond ellen Villimek Kamill és Lelkes Gyula pert emeltek a vicsápapáthi birtok miatt. A pernek részleteit annak idején ismertettük. A felek azonban nem várván be a bírói végzést, sajtó útján iparkodtak annak idején egymásnak igazságot szolgáltatni, melyből egy csomó kölcsönös becsület-sértési új per keletkezett. A nyitrai törvényszék most a kapott kölcsönös panaszra mindkét félt vád alá helyezte.

Nyugdíjazás. Ocskay Gusztáv, m. államasuti főellenőr nyugdíjba megy. Ocskay ur a Máv. tisztviselőinek egyik legintelligensebb tagja, ki nem csak személyes tapasztalatából be utazta a távol keletet, hanem irodalmi téren is nagytevékenységet fejtett ki; és pedig úgy a vasuti szakirodalmat, valamint Nyitramegye multját illetőleg. Ezt tárgyaló dolgozatainak száma egész légió, melyek elszórva a fővárosi lapokban jelentek meg. Kívánatos volna megyénkire, ha ezek egybegyűjtve jelennének meg. Ocskay ur talán most ráér erre, sőt még újabb adatok összegyűjtésére és kiadására.

Sovinizmus itt és ott. A zágrábi egyetemen megnyitották a magyar nyelv és irodalom tanszeket s dr. Greksa cistercita áldozárt neveztek ki e tantárgy tanárává. Most azt jelentik a lapok, hogy a tanár úr félévi szabadságot vett, mert csak egyetlen egy hallgatója akadt, már pedig az egyetemen is legalább „tres faciunt collegium“. — A budapesti lapok jogos felháborodással tárgyalják e horvát sovinizm ust, melyből az anyaország iránti ellenszenv rí ki.

Uránia színház Nyitrán. A budapesti Uránia jövő héten kedden Nyitrára jön mozgó és álló vetített fényképeivel előadást tartani. Az előadások a gimnázium tornatermében fognak tartatni, minthogy az alispán a színházat nem engedte át e célra. Bizonyára volt oka reá. Az első előadás lesz „A moderna asszony“ 150 vetített képpel.

Tisztelet a magyar bíróságnak!

A magyar bírói kar, mióta ujjonnan szervezve van, tehát több mint 30 éve, a tiszteletnek olyan fokát vívta ki magának, aminőt az állami funkcionáriusok egyetlen egy testülete sem. Most a Soós bíró ügye, ki visszaélései miatt három évi fegyházra ítéltetett, csak megerősíti a közönséget, a bírói kar iránt láplált jó véleményében. Mert borzasztó az egy művelt, képzett, és a társadalomban egy tisztelt állást betöltő uri embert fogházra ítélni rablók, fosztogatók, betörők közé. Ne mondja senki, hogy hiszen megérdemelte; ha hivatalával visszaélt, fosztogatott, legyen a fosztogatók közt büntetése. Mert hány ilyen embert támogat, megment a társadalom, a politika, mint Soós bíró volt. Nem egynek hason eljárással sikerül a politikában magas, befolyásos pozíciót is elfoglalni, és a klik rokonság érdekszövetkezet megtudja menteni a bőrért. S ha már egyáltalában menthetetlen akkor golyó, halál a vége. Emlékezzünk csak a Bokross esetre a képviselőházban. —

De a bíróságnál, ott nem használ a protekció, nem használ a pajtáskodás. Legalább nagy kontúráiban. Természetesen ott is vannak emberek, érvényesülhetnek kisebb emberi gesztiók, de nagy körvonalaiban a magyar Justitia képe sértetlen és érintetlen. — Kisebb kiadásban bizonyítja ezt a nyitrai orvos elítéltetése, kinek befolyásos összeköttetése volt; bizonyítja Szulyovszky Dezső elítéltetése, ki bizonyára szárazon vitte volna el, ha ügyében más forum és nem a bíróság ítélt. De bizonyítja a Soós bírónak ügyében hozott megrendítő végzés, melylyel a bíróság saját testén végzett egy fájdalmas operációt, hogy a megfertőzött tagot a testről eltávolítsa. Ez ítélettel a bíróság tekintélye csak megerősödött a polgárok szemében. A népek beleje helyezett bizalmát mi sem képes jobban megszilárdítani, mint az ilyen ítélet, mert hány hasonló esetet elsimítottak fegyvelmi uton! Azért ismételve mondjuk: Tisztelet a magyar bíróságnak.

Pozsony megye virilistái. Pozsony vármegye 1905-re szóló virilisták — összesen 249 — jegyzékében 68 izraelita birtokos, bérló, kereskedő és ügyvéd fordul elő, s az ügyvédeket leszámítva az előbbieket összesen 87 ezer 600 korona adót.

Ünnepélyes szüret. Felső-Köröskényben a f. hó 15-én Mérey Lajos úr, a kitünő ügyvéd, és szónok, ki gyönyörű s lelkes felszólalásával az egész vármegyének messze földön is dicsőséget szokott szerezni, de kitünő gazda és szőlőtermelő is, a megújított „tobolai“ szőlőjében, mely első ez elpusztított hegyen. — Mindenképpen, a kivel szöba jön a szőlő megújítására lelkesít, buzdit és segíteni kész a legjobb fajvesszőivel — szüreteltetett a régi jobb időkben szokásos ünnepélyvel, és szép tűzi játékkal kapcsolatban. E tűzi játékot derék fia, Tibor oly ügyesen és nagy-szerűen rendezte, hogy a szomszéd községekből is nézték a szép látványt és gyönyörködtek benne.

A Kiszuca-ujhelyi tűzkárosultak javára újabban a következő könyöradományok érkeztek: Kosztka Mihály kir. t. felügy. Trencsen 20 k., Koczurek R. pl. Pozsony szt. István 1 k., Dianiska H. kisasszony Trencsen Bán 5 k., Alle-rám Emilia k. a. Szkaecán 3 k., Szlanyinka M. epl. Lednic Rovne és hivei 12 k., Ditrich J. pl. 3 k., Borii hivek 20 k., Borii Rózsafüzér Társulat 6 k., Hitelszövetkezet u. o. 5 k., Templompénztár u. o. 5 k., Paska J. pl. N.-Bélic 5 k., Fülöpp László pl. Kolon 4 k., Majovszky Vilmosné Bpest 40 k., dr. Bobok József kanonok Nyitra 10 k., N. N. Nyitra 2 k., dr. Franciscy L. 5 k., Belák J. 2 k., dr. Kaszala J. 2 k., X. Y. 1 k., Prihoda Lajos 2 k., Sarmaság G. 1 k. — dr. Rovnyán J. pleb. Tápió Bicske 2 k., Schwarz V. pl. Novotty 12 k., Hattyár J. pl. N.-Borove 2 k., Dávid Józsefné Bpest. 1 korona. — Ezen kívül ruhanevel segítettek: Tóth Mária urh. Privigye, özv. Makkay Györgyné Tolna-Szakaly, Frim Ipolyka Bpest, Verebély Géza kereskedő Nyitra 10 méter barchett. — A restaurálandó templom berendezésére: Ditrich J. pl. Pomáz 3 k., Rebetják M. Neszlusa 5 k., fogadják a nemeslelkű adakozók a mélyen sujtott hivek nevében ezuttal is há-lám kifejezését! — Kiszuca-Ujhely, 1904. október hó 20-án. Szmda Kálmán, esperes plébános.

Emberbőrbe kötött könyv. Egy amerikai lap azt újságolja, hogy egy chigagói milliomos a „Tamás bácsi kunyhója“ című könyv egy példányát egy néger nő bőrébe kötötte be. Az eredetiség abban nyer kifejezést, hogy ez a feketék felszabadítását célzó mű, egy fekete bő-rébe van bekötve. Bibliophilek állítása szerint különben nem ez az egyetlen emberbőrbe kötött

könyv. Többek között a „Les Mystères de Paris“, „Opuscles philosophiques et litteraires“ és a XIII. század egy bibliája „Georgica“ egyes példányai is emberbőrbe vannak kötve. Ezen kötésekhez előszeretettel nők bőrért használtak, amelyek állítólag „simulékonyabbak“.

Tűz. Lomnicza községben okt. hó 19-én vigyázatlanságból tűz ütött ki, mely két gazdának lakóhelyeit, két csúrt ki nem csévelt gabonával és istállót pusztított el. Mentés közben egy férfi a házról leesett és nagyobb sérüléseket szenvedett. A kár jelentékeny.

Haladunk a korrall. Alig néhány éve, hogy megindult az egész országban a mozgalom, minden ház végeihez, elejéhez és kertjében lugos-szőlőket ültetni, már is oly óriási tért hódított magának ezen eszme, hogy nincs oly rész hazánkban, hol tömegesen fel nem karolnák. Hát ez nem is csuda, mert nézzük meg például Fehértemplom városát, a hol alig van ház, melyet óriási törzsű lugas-szőlő ne ékesítene, mely bőven ellátja az egész családot az érés kezdetétől egész tél folyamán finom csemegeszőlőkkel, minden évben terem a legcsekélyebb gondozás nélkül. Ezért igen melegen ajánljuk mai számunk hirdetési rovatában, ábrán is bemutatott „Szőlőlugas ültessünk“ című hirdetésünket olvasóink becses figyelmébe. — Színes fénynyomatu ár-jegyzékek mindenkinek, ki címét tudja, ingyen és bérmentve küldetnek.

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a Ferenc József keserűvizet valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes íz-nél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan Ferenc József keserűvizet. 4—26.

Irodalom.

A hit. Irta Vajó József dr., a jászó-pre-montrei kanonokrend budapesti hittudományi és tanárképző-intézetében a dogmatika tanára. Az esztergomi főegyházmegyei bizottság jóváhagyásával. Budapest. A Szent-István-Társulat bizománya. 1904. nyolcadrét; 244 lap. Ára 3 korona.

A jelen munka a hitről, mint az ember örök boldogságának kezdetéről, alapjáról és gyökereiről szól. Bővebben szól a hitetlenségről is. Kimutatja az isteni kegyelem szükségességét a hithez, levonván belőle a lélektani következményeket. A hit természetének boncolgatása után szól a hit tárgyáról. A hit tárgya szerves egész, melyben sem önmagát tekintve, sem a tudomány megdönthetetlen igazságaival szembe állítva ellensmondás föl nem található. Az úgynevezett dogmatikai türelmesség tehát a kinyilatkoztatott vallás természetével össze nem fér; de azért a politikai és társadalmi türelmességet ki nem zárja. Fejtgetéseit a hit és tudomány közti viszony megállapításával zárja be. Alkalmos és erős apologia mindazok ellen, kik a keresztény hit észszerűtlenségét, a tudományokkal való összeférhetetlenségét, avagy elviselhetetlen nyugét emlegetik! Igaz ugyan, hogy gondolatai a szillogizmusoknak sok-szor szinte komor pancelában jelennek meg előtünk, de legkevésbé a világosság rovására, sőt csak hasznára. Mélyen gondolkodó főre mutat; komolyan gondolkodó olvasót igényel. De ezt meg is érdemli. Úgy tudósok, mint kezdők; úgy papok, mint világiak nagy haszonnal forgathatják. A munkát melegen ajánljuk mindenkinek. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében Budapest (IV., Kecskeméti-u. 2.).

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közi: Mittuch József.

Csarada 1862. megalapította Alsó-Elefánthon a szegények házat, melynek szervezésével gondoskodni akart legalább arról, hogy az elag-gott hajléktalan emberek födel alá jussanak.

E célból átadta a.-elefánti házat a mellette fekvő kerttel, hogy a két meglehetősen tágas szobában négy férfi és négy nő hajlékot kapjon. A ker-tet ők élvezhetik s ezenfelül néminemű anyagi felségélyezésükre 1100 frt. értékű államkötvényeket átadott, melynek évi kamatai köztük kiosztan-dók. Mindezekért alapító levelében csak arra kö-kötelezi a bennlakó szegényeket, hogy minden csüt-törtökön este az uralkodóház üdvéért s minden szombaton este az ő szándékára egy rózsafüzért mondjanak fennhangon.

E közben Lerch plébános Csarada György s a többi közbirtokosok támogatását igénybe véve gondoskodott a plébánia lak s a két templom jó

karban tartásáról. Első sorban pedig, minthogy az alsó templomnak fatornya az idők viszontagságaival tovább dacolni képtelen volt, tervbe vette egy szilárd kőtorony építését.

A tervet magukévá tették a közbirtokosok is és ezek bőkezű adományai folytán sikerült Lerch-nek 1858 május 18-án a torony építését megkez-denit, mely napon Oravszky Ferenc kovarci ales-peres a közbirtokosok jelenlétében annak alapkö-vét megáldotta.

1864-beu Lerch javadalmat cserélt a ru-dnói plébánossal Povolny Alajossal, ki az itt bekö-vetkezett halála napjáig 1879 okt. 20-ig mint plé-bános működött.

Utána adminisztrálta a plébániát Tóth Já-nos — jelenleg theologiai tanár Nyitrán, 1880 ápr-ilis 15-éig, ki, midőn a plébánia betöltötett, Szka-csánba küldetett segédlelkésznek. Ekkor Spacsek Alajos tissinai plébános megkapta e javadalmat. Alatta újra napirendre kerültek a plébánialakkal való viszontagságok, mely mint vályogból régen összetakolt s idők folyamán össze-vissza feldozott épület összeomlott. A plébános bérházba vouulni kényszerült.

A romokba dőlt plébánialak helyreállítására szükséges összeget kiutalványozta ugyan a vallás-alap, de ép ezen időben gazdát cserélt a vallás-alap tulajdonát képező szt. jánosi volt pálosbirtok, mely csere aztán a sok éven át tartó patronátusi perek szülőke lett.

Azon jogcim alapján, hogy az elefánti egy-ház feletti kegyuraság a szt. jánosi birtokhoz mint dologi teher kötve volt a sokáig huzódó per azzal végződött, hogy szt. János birtokosa Edelsheim Gyulai Lipót báró, mint a vallásalap jogutódja az elefánti egyház kegyura lett.

Spacsek Alajos elhalálózván 1898. okt. 26-án nem élte meg a kegyuri per végeredményét, pedig ez ügyben átélt sok kellemetlenségei után talán jól esett volna lelkének a tudat, hogy hosszú há-nyattatásaiból tartós, állandó lakába vonulhatott. 1900 február haváig helyettes plébánosi minőség-ben működött Elefánton Kaszala János.

A helyettesítés a kegyuri per folyománya-ként 1902. jul.-ig tartott, midőn is annak befe-jezte után az új kegyur Edelsheim Gyulai Lipót báró bemutatási jogával élt.

A plébánialak építési ügyét is kezébe vette. Nagyuri bőkezűséggel a régi rozoga viskó helyén új, modern, finom izlésének megfelelő plébánia-házat emeltetett, mely mint az elefánti plébáno-sok lakóháza sok esztendőn át van hivatva hirdetni a nemeslelkű kegyur aldozat-készségét, ki a kegyuri kötelezettségeken kívül a szegény hivekre ez építkezésnél nehezedő terheken is nagylelkűen könnyített.

A szt. jánosi zárda a pálosok s a plébános elköltözése után, mint a régi dicsőséges idők gyászos tanuja üresen, lakatlanul állt; csak a leszá-guldó szél rést találva az időmarta falakon végig söpörte az elhagyott csöndes cellákat s kísértetiesen zörgött az oda vetődött kiszikkadt lombba...

Hébe korba ágas-bogas botjukra támaszkodva oda zarándokoltak, mint a letűnt dicsőség utolsó árnyai s még élő hirmondói páter Balogh, Török expálosok, hogy ott ősi fészkek hallgatag romjain nagy őseik nesztelen sirlakánál kizokogják meg-tört lelkők fájó keserveit...

Eltűntek ezek is... eltűnt a legutolsó is... s a szent jánosi zárda kőküszöbét nem érintette meg többé élő pálos lába...

Az idők fergetegei egymásután hasogatták le a pálosok viruló életfájának terebélyes ágait, halomra döntötték a többi provinciákat is, úgy hogy ma a hajdan óriási életfa csak két ága ten-geti napjait, — az is tul szülőhona határain...

A vágy meglátogatni sz. Szaniszló vértanu hamvait, elmerengni a lengyel szellem óriás Kra-szewski sirjánál s e megszentelt helyeken meg-látni egy élő pálost üzött a krakói Skalka ko-lostorba.

Szivsorongva huztam meg a porta csengőjét, melynek csilingelő hangja nyomán megnyílt a vaspántos nehéz ajtó s ott voltam a magyar eredetű szerzet fehér ruhás tagjai körében...

A magyar név hallatára lelkök fölmelegedett, keblükre öleltek, mint jó testvért szokás.

Köztük volt Muszynski is, ki most legujabban hazánkban rakosgatja le a híres neves pálos rend első alapjait.

Ajkukon megeredt a szó, mint tikkasztó nyár derekán az áldáshozó permeteg, elfogódva hallgattam a csengő-bongó szavakat, melyek régi dicsőségről, gyászos pusztulásról s kecségető reményekről regáltak megilletődött lelkemnek...

Ma csak két kolostornak van a krakói és ezenstochovi körülbelül 33 taggal. A krakói élén áll a minden három évben választott prior — a ezenstochoviban pedig a cári ukáz értelmében élet-hossziglan megválasztott s a világi hatóságtól megerősített praepositus.

Lelkipásztorkodással foglalkoznak mindkét ház tagjai, mert mindketek templomuk nagy bucsujárárhely, hová a hívek ezrei elzarándokolnak.

Ruhájuk fehér, egyházi ténykedéseknél fehér palliummal, a Klausurán kívül pedig földig érő feketével.

Telefon.

Jóbarát. Hogy a nyitrai törvényszéki palota előtt álló régi Szűz Mária szobor restaurálására külön is felhívjuk azon urak figyelmét, azt nem tartjuk célszerűnek. Az adományok önkéntesek; mihelyt valakire, hacsak testületben is, rámutatunk, már bizonyos erkölcsi nyomás alatt áll, s mi még ettől is tartózkodunk. Mit szólna ön, ha ön a templomban imádkozik, és a sekrestyés a csengtyűvel hosszabb ideig ott állana, vagy pláne még felzsolítaná, hogy hát: ad-e valamit, vagy sem? — Bizonyára ha adna is, csak azért tenné, hogy lerázza nyakáról. Amugy talán nagyobb összeget érnenek el, de így nagyobb sikert érünk el. Nekünk ugyanis a gyűjtés nem célunk, mi annak csak eszközei vagyunk. Nem is mi kezdtük, sőt mai napig sem tudjuk, hogy ki indította meg az 5 100 koronás adományával; és lássa lassacskán ugy felszaporodott, hogy most már felül is haladta az első tervezet költségvetését. — Még halottak is adományoznak rá! Néha oly megható sorok kíséretében jön egy-egy küldemény, hogy örökké sajnáljuk, hogy nem közölhetjük a kísérelő levelet. És egyik másik N. N. adományozót ugy szeretnők nyilvánosságra hozni, olyan épületes az! — De hát maradjon e gyűjtés a keresztény vallásos kegyeletnek természetes exsudatioja, anélkül, hogy egyeseknek mesterséges izzasztót kelljen beadni.

C. J. New-York. Lapunk előfizetési ára az Egyesült Államokra egy évre három dollár. Az összeget legcélszerűbb egy „International money order” utján küldeni. Más előfizetünk is ugy küldik.

Freiburg. Köszönjük az innsbrucki szép üdvözlét. Reméljük jól érzi magát új otthonában. Egy sikerült haret szívesen veszünk az ottani kath. egyetemi életről.

Simplex. Pompásan fest! Hanem ezt ön nem szopta ki az újjából. Ez természet után van másolva, oly híven, hogy a legfinomabb platino-typia sem tudná hívebben visszaadni. — Hanem az a „Kuglhupf” az nem fér a gyomr... akarom mondani a fejünkbe. Először nem is tudtuk, hogy mi az: azt hittük valami madár (a la Wiedehopf) aztán megmagyarázták, hogy ugyanaz, ami népies magyarán kugluch, szalón nyelven pedig kugluf, — de Kuglhupf!! Már hogy lehet ezt egy magyar tárca címének írni? Hanem azért egy kis névmagyarosítással — belügyminiszteri engedély nélkül is — izletes kalács lehet belőle.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- s homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, bár mind kuszó természetű; mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol igaznak alkalmas fajtákat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkínzóbb muskátly és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megerem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcsokélyos gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, korlátozások stb. a legremekesebb dísz, anélkül, hogy legkevésbé helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghálódatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismerettségére vonatkozó, színes fénynyomatú katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldeték meg, aki címét egy levelelő-lapon tudatja. Öm: 1-6

Érmelléki Első Szőlőoltványtelep Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

NYITRA LEGUJABB ÉS LEGMODERNEBB ÜZLETE VEREBÉLY GÉZA VÁRMEGYE-U. 16.

Ajánlja dús felszerelt

RAKTÁRÁT

uri-, női divat, fehérnemű, asztalnemű, kézmű, szövött- és rövid árukban,

a n. é. közönség szíves figyelmébe.

A cég csak eisőrangú, megbízható gyártmányokat tart raktáron.

Kitünő magyar gyártmányok: pécsi bőr keztyűk, szépassági asztalneműek és vásznak; Pelikán és Gyukits-féle kalapok, rózsahegy pamutvásznak, nagyenyedi harisnyák, ó-budai voilek és velezek.

Francia és angol női szövet különlegességek.

Siegl-féle lenvásznak.

Regenhardt és Raymann-féle asztalneműek.

Schroll-féle sifonok.

Cosmanosi voilek és velezek.

Kitünő mosó tennisz flanellek, szövött velezek.

Bélés és rövid áruk.

Szabott árak; a kereskedelmi tisztaság alapja.

A cég melegen ajánlja saját utasítása szerint készült eddig bármily néven elnevezett minőségeket felülmuló

„TÜNDÉRVÁSZNÁT”

(PAMUTFONÁL)

mely ágyneműekre és női ingekre felette alkalmas. 3 minőségben van raktáron:

I-ső minőség 1 vég 23 méter 82 cm. széles K. 17.50

II-ik „ 1 „ 23 „ 82 „ „ K. 15.30

III-ik „ 1 „ 23 „ 82 „ „ K. 11.80

3% pénztári engedménnyel.

E kitünő, tündéres szépségű vásznat kizárólagosan csak fenti cégnél lehet beszerezni, miután a gyáros erre szerződésileg kötelezve van.

Minden egyes cikken a **legolcsóbb szabott ár** van feltüntetve, miért is kérem a n. é. közönséget, kegyeskedjék a céltalan alkudozást mellőzni.

Tisztelettel esedezem a n. é. közönséghez, méltóztassék üzletemet nagybecsű látogatásával megtisztelni, hogy az áruk minősége, szépsége s rendkívüli olcsósága felől — minden vételkötelezettség nélkül — meggyőződést szerezni alkalma nyíljk.

UGYANITT JÓ HÁZBÓL VALÓ KERESZTÉNY FIATALEMBER GYAKORNOKNAK FELVÉTELEK.

Üzletem megújítása céljából azon előnyös helyzetbe jutottam, hogy a t. gyászoló közönség részére, két gyászkoosimon kívül egy

üveges, disz-halottas kocsit

sikerült beszereznem, mely ugy helyben, mint vidéken a t. gyászoló közönségnek a legjutányosabb áron rendelkezésére áll.

Első Nyitrai Temetkezési Vállalat.

(Alapított 1824-ben.)

1-12

Tessék a címre figyelni!

VAJDA J. butorgyári raktára

Nyitrán, Párutca 22.

Ajánlja dús választékú, szilárd és száraz anyagból készült háló, ebédlő, uri szoba, szalon és iroda berendezésekből álló

RAKTÁRÁT

valamint vas és rézbutorait és saját készítményű kárpitozott butorait

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, jutányos áron.

Tessék a címre figyelni!

Kiváló szerencse Töröknél!

Felülmulhatlanul

kedvez főárudánknak a szerencse. Rövid idő alatt 17 millió korona nyereségnél többet fizetünk nagyrabecsült vevőinknek, köztük a legnagyobb nyereseményeket.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydúsabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 15. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre **55.000** pénznyeresemény jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeresemény a legszerencsésebb esetben **1.000.000 korona.**

Továbbá 1 jutalom **600.000**, 1 nyeresemény **400.000**, 1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à **80.000**, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, 1 à **50.000**, 1 à **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**, 8 à **15.000**, 36 à **10.000** korona és még sok egyéb; összesen **55.000** nyeresemény és jutalom **14.459.000** korona összegben.

Az I. osztályú sorsjegyek tervszerű árai:

$\frac{1}{8}$ eredeti sorsjegy frt — 75 vagy kor. 1.50; $\frac{1}{4}$ eredeti sorsjegy frt 1.50 vagy kor. 3.—
 $\frac{1}{2}$ „ „ „ 3.— „ „ 6.—; $\frac{1}{1}$ „ „ „ 6.— „ „ 12.—

A sorsjegyeket **utánvétellel** vagy az **összeg előzetes beküldése** ellenében küldjük. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

f. évi november hó 2-ig.

bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. ÉS T_{SA}

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főárudánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: **Teréz-körút 46 a.** I. főék: **Váci-körút 4 a.**

II. főék: **Muzeum-körút 11/a.** III. főék: **Erzsébet-körút 54 a.**

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** bankháza Budapest.

Kérek részemre ..... I. osztályú m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben { utánvételezni kérem postautalvánnyal küldöm mellékelem bankjegyekben (bélyegekből) } A nem tetsző törlendő.

Pontos cím:

Nyitrai Népbank zálogkölcson-osztálya.

Zálog-árverés

1904. évi november hó 15-én.

Mindazon ékszerek és zálogtárgyak, melyek 1904-ik évi június hó végeig ki nem váltattak vagy át nem irattak, **f. évi november hó 15-én** a Nyitrai Népbank terében délután 2—4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Fizetési halasztások csak 10% lefizetése mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavar-
nak eleje vétessék, megjegyzendő, hogy azon zálogtárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem ki-váltani, sem átírni nem lehet.

Nyitrán, 1904. október 19.

Az igazgatóság.

Kérjen mindenki

saját érdekében

Valódi Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávét

csak oly csomagokban, a melyek a Kneipp páter védjegyet és a Kathreiner nevet viselik, és kerülje gondosan a silány utánzatok elfogadását.

04.11/c

Hirdetmény.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására juttatni, hogy **vaskereskedésemben** mindennemű

szárazpor és olajfestéket

rendeztem be. — Továbbá **padlófény-mázak, kencék, lakkok, kátrányos fedél és elszigetelő lemezek, cement és gipsz**, melyek tartóságáért, és jóságáért, úgy a finomságáért a leg-szorosabb szavatosságot vállalom el. — Az árakat oly olesón számítom, hogy minden versenyt felülmul.

A nagyérdemű közönség becses párt-fogását kérve maradtam teljes tisztelettel

Linkenberg József,

mint utóda Winterstein Zsigmond-féle vaskereskedésnek, **NYITRA, PÁR-UTCA.**

6—13

HIRDETÉMÉNYEK a „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ részére jutányosan felvételnek a kiadóhivatalban Nyitrán, Papnevelde-u. 9.

Himző-munkákra kiválóan alkalmas

Pfaff- VARRÓGÉPEIT

ajánlja **SZLÁVIK KONSTANTIN**
Nyitra, Plébánia-utca 4. szám.

A Pfaff-varrógépek — eltérőleg egyéb gyártmányoktól — **acél-alkatrészekből** állanak az utolsó csavarig. Erős anyagok feldolgozására, mint **ipari gépek** első helyen állanak. Tartóságuknál fogva hosszú időre szóló írásbeli jótállást biztosítok. —

Kiváló tisztelettel
Javitásokat elfogadok. **Szlávik Konstantin**
mechanikus, optikus.

Árjegyzék ingyen.

Előnyös tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönök!

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönökre nézve legujabban a következő rendkívül előnyös föltételeket állapította meg: =====

1. Kölcsönt ad már 300 koronától kezdve.
2. Kölcsönt ad 2000 koronáig úgy, hogy a kölcsönvevő a teljes összeget kapja meg készpénzben leolvasva (s nem záloglevelekben).

3. Kamatok címén sem történik levonás, mert a részletek mindig félévénként utólag fizetendők.

4. A kölcsön felvehető 20, vagy 30, vagy 40, vagy 50 évi törlesztésre, mely esetekben a törlesztési hányad (tőke és kamat együtt véve) 5-26%-8%-ig változik. Záloglevéli árfolyam szerint lehet kölcsönt kapni 4-90%-ra is.

5. A kölcsönt az adós bármikor fizetheti vissza akár egészben, akár részben, anélkül

hogy ezért külön díjat vagy térítést fizetne csak köteles félévvel előbb fölmondani.

6. A becslési adatokat az intézet önmaga, saját költségén szerzi be és csak a kölcsönből vonja le.

7. A jól fölszerelt kérvények lehető rövid idő alatt okvetlenül érdemleges elintéztést nyernek.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete Nyitra székhelylyel egy vidéki képviselőt állított fel s ennek — a szomszéd megyék határos területeire is kiható — vezetésével =====

MÉREY LAJOS nyitrai ügyvéd urat bizta meg, kihez a kölcsöntkérő ügyfelek teljes bizalommal fordulhatnak s tőle minden további fölvilágosítást díjmentesen nyerhetnek.

KISBIRTOKOSOK ORSZ.
FÖLDHITELINTÉZETE.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kaititot

szavatolt 12,4% tiszta káli = 23—24%
kénsavas káli tartalommal, *** **

Stassfurti káitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76%
kénsavas káli tartalommal, *** **

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra) továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül
Rézgálicot (98—99%) elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállit a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

***** FELTŰNŐ UJDONSÁG! *****

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.